

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Факультет історії та міжнародних відносин
Кафедра бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту

Курей Оксана Андріївна

ТРАНСФОРМАЦІЙНА ЕКОНОМІКА ТА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Навчально-методичний комплекс

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 6.075 «Маркетинг»

Освітній рівень: перший (бакалавр)

Статус курсу: вибірковий

Ужгород
2019

Трансформаційна економіка та економічна політика держави: навч.-метод. комплекс з навч. дисципліни для студентів 2 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 6.075 «Маркетинг» освітнього рівня «бакалавр» / уклад. Курей О.А. – Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2019. – 40 с.
URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24404>

Укладач:

Курей Оксана Андріївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту

Рецензенти:

Готра Вікторія Вікторівна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «УжНУ».

Жуков Святослав Августович – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ».

Відповідальний за випуск:

Дюгованець Олеся Михайлівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту, в.о. завідувача кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ».

Рекомендовано на засіданні кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту ДВНЗ «УжНУ», протокол № 9 від 27 березня 2019 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ», протокол № 4 від 04 квітня 2019 р.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Структура програми навчального курсу	6
2. Тематичний план дисципліни.....	7
3. Зміст і плани лекційних занять за програмою змістових модулів.....	8
4. Зміст і плани семінарських занять	12
5. Приклади тестових завдань до модульного контролю	24
6. Приклади типових задач з дисципліни.....	29
7. Самостійна робота студентів.....	31
8. Порядок поточного та підсумкового оцінювання знань студентів	32
9. Питання для залікового контролю	34
10. Рекомендована література	36
11. Інформаційні ресурси.....	39

ВСТУП

У період трансформаційних перетворень економічних систем економічна політика зазнає неабияких змін, що обумовлюється кардинальними зрушеннями в системі економічних відносин і тягне за собою вдосконалення також механізму господарювання, здійснення цілої низки економічних реформ. Визначальною особливістю політики реформ є необхідність одночасного узгодженого здійснення системної трансформації та вирішення поточних соціально-економічних питань (економічне зростання, соціальні проблеми, збереження довкілля тощо). За такої ситуації дуже часто спостерігається дисбаланс між цілями економічної політики та реальними засобами й механізмами їх реалізації. До того ж у перехідних суспільствах виникає і гостро дискутується проблема адекватного формулювання самих цілей економічної політики, що пов'язане з певними політико-економічними пріоритетами, а зрештою – з вибором тієї чи іншої моделі соціально-економічного устрою. Вивчення дисципліни «Трансформаційна економіка та економічна політика держави» спрямовано на висвітлення основних концепцій трансформації економіки, аналізу світового досвіду. Пропонуються окремі методи оцінки можливості імплементації позитивного світового досвіду в економічній політиці України, вивчення підходів та методик діагностики стану економіки у координатах трансформації. Окрема увага приділяється визначенню особливостей економічної політики держави в умовах трансформації та дослідженню інституціональних аспектів трансформаційної економіки.

Метою викладання дисципліни «Трансформаційна економіка та економічна політика держави» є формування у студентів ґрунтовних знань щодо закономірностей формування і реалізації економічної політики, теоретичних та практичних аспектів регулюючої діяльності державних інститутів у трансформаційних економіках.

Основними **завданнями** студентів при вивченні навчальної дисципліни є:

- розуміння причин, видів та інструментів економічної політики трансформаційної економіки;
- опанування теоретичних засад економічної діяльності, ролі та функцій держави в умовах досконалої і недосконалої конкуренції;
- дослідження економічного механізму фінансової і грошово-кредитної політики у перехідній економіці;
- формування творчого, самостійного та раціонального економічного мислення щодо соціального виміру економічної політики;
- дослідження чинників, що покладені в основу сучасної економічної політики трансформаційних економік світу.

Предметом вивчення дисципліни «Трансформаційна економіка та економічна політика держави» є теорія трансформації економічних систем та економічної політики держави.

Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні типи й етапи трансформаційних циклів;
- зміст і характер індустріального, постіндустріального та пост економічного суспільств, котрі є соціальними формами функціонування сучасних економічних систем;
- сутність, напрями, види та методи економічної політики;
- особливості розвитку державного регулювання трансформаційної економіки;

- специфіку взаємодії державної економічної політики та інтересів господарських суб'єктів;
- сутність, цілі та еволюцію концепцій економічної політики;
- основні інструменти структурної, регіональної, промислової, аграрної, інвестиційної, інноваційної, конкурентної та соціальної політик;
- мету та об'єкти, а також адміністративні, грошово-кредитні і бюджетні засоби державної економічної політики;
- проблеми формування економічної політики в Україні в умовах трансформаційного стану суспільства;
- принципи формування фіскальної та монетарної політики як складових фінансової стабілізації у трансформаційній економіці.

вміти:

- визначати відмінності між економічною теорією й економічною політикою;
- знаходити причини фіаско економіки;
- вміти визначати цілі, механізми та інструменти економічної політики;
- визначати спільні риси та відмінності між цілями, механізмами й інструментами економічної політики різних країн;
- формулювати політику для підтримки економічного розвитку – промислових, регіональних, інвестиційних, наукових та інноваційних сфер діяльності;
- аналізувати проблеми формування ринкових механізмів і досвід їх вирішення у країнах із трансформаційною економікою.

Передумовами для вивчення дисципліни є перелік дисциплін, які формують стійкі міждисциплінарні зв'язки та визначають місце дисципліни «Трансформаційна економіка та економічна політика держави» у структурно-логічній схемі підготовки бакалаврів:

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, що вивчаються разом з даною дисципліною	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1. Основи підприємництва та ринкової економіки 2. Регіональна економіка та просторовий розвиток 3. Макроекономіка	1. Етика бізнесу та корпоративна соціальна відповідальність 2. Інфраструктура товарного ринку	1. Економіка праці і соціально трудові відносини 2. Теорія організації

Методичною основою розроблених рекомендацій є: 1) Закони України «Про освіту» та «Про вищу освіту»; 2) Положення про організацію навчально-методичного процесу кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу та менеджменту; 3) ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»; 4) ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання»; 5) Положення про організацію державної атестації студентів ДВНЗ «УжНУ».

1. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Найменування показників		Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
денна форма навчання	заочна форма навчання		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів:		Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Дисципліна циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки	
5	5			
Модулів – 2		Спеціальність: 075 «Маркетинг»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2			2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <i>немає</i>			Семестр	
Загальна кількість годин:		Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр	Лекції	
150			40 год.	16 год.
150			Практичні, семінарські	
			28 год.	–
			Самостійна робота	
			82 год.	134 год.
			Індивідуальна робота:	
			–	–
			Курсова робота	
			–	–
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4		Вид контролю: залік		

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		го	л	п		с.р.	го	л
1	2	3	4	5	6	7	8	10
Змістовий модуль 1								
Тема 1. Трансформація сучасного капіталізму	14	4	2	8	12	2	–	10
Тема 2. Соціалізація економіки та соціальна держава	14	4	2	8	12	2	–	10
Тема 3. Людський, соціальний та інтелектуальний капітал як форми існування інформаційного суспільства	14	4	2	8	12	–	–	12
Тема 4. Передумови та цілі системної трансформації соціалізму	14	4	2	8	12	2	–	10
Тема 5. Інституціональні основи системної постсоціалістичної трансформації	14	4	2	8	14	2	–	12
Модульний контроль 1	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 1	72	20	12	40	62	8	–	54
Змістовий модуль 2								
Тема 6. Сутність, цілі та еволюція концепцій економічної політики.	12	4	2	6	12	2	–	10
Тема 7. Інструменти та методи сучасної економічної політики	10	2	2	6	14	–	–	14
Тема 8. Політика економічного зростання у перехідний період	12	4	2	6	12	2	–	10
Тема 9. Трансформація відносин власності	10	2	2	6	12	–	–	12
Тема 10. Фіскальна та монетарна політика як складові фінансової стабілізації в трансформаційній економіці	12	4	2	6	12	2	–	10
Тема 11. Зайнятість, доходи населення та соціальна політика в умовах ринкових перетворень	10	2	2	6	14	–	–	14
Тема 12. Принципи формування підприємницького середовища у перехідній економіці України	10	2	2	6	12	2	–	10
Модульний контроль 2	2	–	2	–	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 2	78	20	16	42	88	8	–	80
Усього годин	150	40	28	82	150	16	–	134

3. ЗМІСТ І ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ ЗА ПРОГРАМОЮ ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Тема 1. Трансформація сучасного капіталізму

Мета заняття – з'ясувати сутність поняття економічної системи, історію формування та етапи розвитку трансформаційних станів економічних систем.

План заняття:

1. Закономірності руху економічних систем.
2. Трансформаційні стани економічних систем, основні форми та етапи їх розвитку.
3. Сутність, ознаки та особливості індустріального суспільства.
4. Сутність, ознаки та особливості постіндустріального суспільства.
5. Сутність, ознаки та особливості постекономічного суспільства.

Закономірності руху економічних систем. Проблеми трансформації сучасного капіталізму. Теорії трансформації капіталізму. Етапи постсоціалістичного трансформаційного циклу. Трансформаційні стани економічних систем, основні форми та етапи їх розвитку. Основні напрями дослідження процесів трансформації економічної системи капіталізму в умовах становлення постіндустріального суспільства. Індустріальне, постіндустріальне, інформаційне та пост економічне суспільства: суть, ознаки та особливості. Проблеми, визначення сутності й чинники становлення.

Тема 2. Соціалізація економіки та соціальна держава

Мета заняття – вивчити сутність процесу соціалізації економіки, його методи та інструменти.

План заняття:

1. Соціалізація економіки та соціальна держава.
2. Соціальний вимір економічної політики.
3. Основні принципи, норми та функції соціальної політики.
4. Методи та інструменти соціалізації економіки.
5. Система соціального захисту і її розвиток.

Соціалізація економіки та соціальна держава: основні моделі розвитку в процесі трансформації сучасного капіталістичного суспільства. Соціальний вимір економічної політики. Основні принципи, норми та функції соціальної політики. Соціальна сфера в ринкових умовах. Методи та інструменти соціалізації економіки. Пріоритети соціальної політики в різних країнах світу. Система соціального захисту і її розвиток. Концепції держави загального добробуту.

Тема 3. Людський, соціальний та інтелектуальний капітал як форми існування інформаційного суспільства

Мета заняття – з'ясувати сутність та головні характеристики людського, соціального й інтелектуального капіталів як форм існування інформаційного суспільства.

План заняття:

1. Поняття людського капіталу та його види
2. Соціальний та інтелектуальний капітал: особливості визначення та класифікації.
3. «Інформаційний» спосіб виробництва із залученням інтелектуального капіталу.

Людський, соціальний та інтелектуальний капітал як форми функціонування інформаційного суспільства. «Інформаційний» спосіб виробництва та основні тенденції трансформації системи відносин власності.

Тема 4. Передумови та цілі системної трансформації соціалізму

Мета заняття – розглянути та закріпити знання про сутність, передумови та цілі системної трансформації соціалізму.

План заняття:

1. Соціально-економічна сутність централізовано керованої економічної системи.
2. Централізоване директивне планування.
3. Необхідність, сутність і цілі соціально-економічної трансформації командно-адміністративної системи соціалізму.

Соціально-економічна сутність централізовано керованої економічної системи. Централізоване директивне планування. Господарські реформи як спроби вдосконалення централізовано-керованої економічної системи. Нагромадження кризових явищ у виробничій сфері. Необхідність, сутність і цілі соціально-економічної трансформації командно-адміністративної системи соціалізму.

Тема 5. Інституціональні основи системної постсоціалістичної трансформації

Мета заняття – з'ясувати роль і функції держави у постсоціалістичних трансформаціях та проблеми саморегулювання у трансформаційній економіці.

План заняття:

1. Роль і функції держави у постсоціалістичних трансформаціях.
2. Реформування системи власності як основа трансформації постсоціалістичних відносин.
3. Проблеми саморегулювання у трансформаційній економіці.

Складові трансформаційних процесів. Держава в системі суспільних відносин. Роль і функції держави у постсоціалістичних трансформаціях. Реформування системи власності як основа трансформації постсоціалістичних відносин. Проблеми саморегулювання у трансформаційній економіці.

Тема 6. Сутність, цілі та еволюція концепцій економічної політики

Мета заняття – з'ясувати сутність, цілі та механізм реалізації економічної політики, визначити роль держави в еволюції економічної політики.

План заняття:

1. Сутність, цілі та завдання економічної політики.
2. Принципи реалізації економічної політики держави.
3. Об'єкти, суб'єкти та головні важелі економічної політики.
4. Механізм реалізації економічної політики.
5. Еволюція ролі держави та її економічної політики.
6. Основні теоретичні концепції економічної політики.

Економічна діяльність держави. Сутність, цілі та завдання економічної політики. Принципи реалізації економічної політики держави. Об'єкти, суб'єкти та головні важелі економічної політики. Джерела формування економічної політики. Економіка і політика: їх взаємозв'язок. Еволюція ролі держави та її економічної політики. Основні теоретичні концепції економічної політики. Сучасні напрямки економічної теорії. Сучасні макроекономічні теорії. Роль економічної політики в альтернативних економічних системах.

Тема 7. Інструменти та методи сучасної економічної політики

Мета заняття – розглянути та проаналізувати фактор державного регулювання у розвитку економічної політики за умов ринкової трансформації.

План заняття:

1. Сутність і необхідність державного регулювання економіки.
2. Методи та інструменти сучасної економічної політики.
3. Інституціональні засади економічної політики.
4. Економічна політика за умов ринкової трансформації.

Інструменти державного регулювання економіки й ефективність їх використання в різних умовах. Методи сучасної економічної політики. Еволюція методів і засобів економічної політики. Адміністративні методи: галузі ефективного застосування. Стратегічне та індикативне планування. Економічне, експертне та сценарне прогнозування. Програмування сучасної економіки. Економічна політика за умов ринкової трансформації. Інституціональні засади економічної політики.

Тема 8. Політика економічного зростання у перехідний період

Мета заняття – визначити й дослідити сутність економічного зростання, його типи та чинники, а також з'ясувати особливості моделей трансформації.

План заняття:

1. Сутність економічного зростання і його показники.
2. Типи і чинники економічного зростання.
3. Особливості моделей трансформації у перехідний період.
4. Трансформація відносин власності у перехідний період.

Економічне зростання: теорія, сутність, показники, типи та чинники. Особливості моделей трансформації у перехідний період та їх вплив на макроекономічну динаміку у різних постсоціалістичних країнах. Трансформація відносин власності у перехідний період та її вплив на економічне зростання.

Тема 9. Трансформація відносин власності

Мета заняття – з'ясувати роль та завдання трансформації відносин власності у перехідний період, дослідити тенденції формування ефективного власника.

План заняття:

1. Цілі, методи та інструменти трансформації відносин власності.
2. Приватизація: її шляхи, етапи, суперечності.
3. Первісне нагромадження капіталу та становлення ринку капіталів.
4. «Ефективний власник» як інструмент і результат трансформації відносин власності.

Цілі, методи та інструменти трансформації відносин власності. Первісне нагромадження капіталу. Становлення ринку капіталів та фондового ринку. Роздержавлення - основа формування нової системи відносин власності у змішаній економіці. Приватизація: її шляхи, етапи, суперечності. «Ефективний власник» як інструмент і результат трансформації відносин власності. Первісне нагромадження капіталу. Становлення ринку капіталів. Становлення фондових ринків. Проблеми формування ринків землі та нерухомості.

Тема 10. Фіскальна та монетарна політика як складові фінансової стабілізації в трансформаційній економіці

Мета заняття – визначити й проаналізувати роль та завдання фіскальної і монетарної політики в умовах трансформації економіки.

План заняття:

1. Цілі, функції та інструменти фіскальної політики в умовах системної трансформації економіки.
2. Інфляція та моделі фіскальної політики держави.
3. Використання податкових інструментів у фіскальній політиці.
4. Монетарна політика та особливості її реалізації в Україні.

Цілі, функції та інструменти фіскальної політики в умовах системної трансформації економіки. Аналіз фіскальної політики у трансформаційній економіці. Інфляція та моделі фіскальної політики держави. Використання податкових інструментів у фіскальній політиці. Формування дохідної та видаткової частин бюджету. Дефіцит бюджету і способи його покриття. Державний борг та проблеми його обслуговування. Монетарна політика та особливості її реалізації в Україні.

Тема 11. Зайнятість, доходи населення та соціальна політика в умовах ринкових перетворень

Мета заняття – з'ясувати сутність і значення зайнятості як функції суспільного виробництва, роль безробіття в макроекономічному розвитку на етапі трансформації.

План заняття:

1. Зайнятість як функція суспільного виробництва.
2. Безробіття як макроекономічна проблема сучасної економіки.
3. Рівень безробіття та його види.
4. Природний та критичний рівень безробіття.

Зайнятість як функція суспільного виробництва та форма відповідності пропозиції робочої сили і попиту на неї. Безробіття як макроекономічна проблема сучасної економіки. Рівень безробіття та його види. Природний та критичний рівень безробіття. Повне і часткове безробіття.

Тема 12. Принципи формування підприємницького середовища у перехідній економіці України

Мета заняття – визначити та проаналізувати сутність і значення підприємництва у трансформаційній економіці, дослідити механізми державного регулювання підприємницької діяльності.

План заняття:

1. Підприємництво в системі економічних відносин суспільства.
2. Ефективність підприємницької діяльності у трансформаційній економіці.
3. Удосконалення механізмів державного регулювання підприємницької діяльності.

Підприємництво в системі економічних відносин суспільства. Трансформація системи відносин власності та суб'єкти господарювання. Шляхи піднесення ефективності підприємницької діяльності. Удосконалення механізмів державного регулювання підприємницької діяльності.

4. ЗМІСТ І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1

Тема 1. Трансформація сучасного капіталізму

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль

Питання для самоконтролю:

1. Перерахуйте основні підходи до визначення поняття економічної системи та їх авторів.
2. Опишіть класифікацію економічних систем.
3. Назвіть моделі економічних систем і дайте їм характеристику.
4. Назвіть моделі економіки і дайте їм характеристику.
5. Яким чином трансформація економічної системи пов'язана з її еволюцією?
6. Охарактеризуйте причини, які ускладнюють побудову економічної системи України в сучасних умовах трансформації.
7. Назвіть основні актуальні проблеми перехідного періоду в Україні.
8. У світовій економіці існує декілька класифікацій перехідних періодів. Назвіть їх.
9. Хто є автором синтетичної моделі типології розвитку суспільства і в чому вона полягає?
10. Опишіть закономірності й тенденції еволюції суспільства.
11. Сформулюйте основні теоретичні основи постіндустріальної доктрини.
12. Приведіть схему періодизації соціального прогресу з погляду концепції постіндустріалізму.
13. Розкрийте геополітичний контекст концепції технотронного суспільства Зб. Бжезінського.

14. Коли був введений в науковий обіг термін «інформаційне суспільство» і в чому полягає відмінність концепції інформаційного суспільства від постіндустріалізму?
15. У чому полягають основні чинники трансформації капіталістичного суспільства в суспільство, засноване на знаннях (згідно з концепцією П. Дракера)?
16. Приведіть схему періодизації етапів розвитку суспільства з погляду концепції П. Дракера.

Література до теми:

1. Гринів Л.С. Національна економіка: Навч. посібник/ Л.С.Гринів, М.В.Кічурчак. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 464 с.
2. Державне регулювання економіки: Навч. посібник/ С.М.Чистов, А.С.Никифоров, Т.Ф.Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
3. Национальная экономика: Учебник/ Под ред. П.В. Савченко. – М.: Экономист, 2005. – 813 с.
4. Заблоцький Б.Ф. Перехідна економіка: Посібник/ Б.Ф.Заблоцький. – К.: Академія, 2004. – 512 с.
5. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник/ Г.Н.Климко, В.П.Нестеренко, Л.О.Каніщенко та ін.; За ред. Г.Н.Климка, В.П.Нестеренка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк. – Знання, 1997. – 743 с.
6. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник./ С.Панчишин. – Вид. 2-ге, стереотипне. – К.: Либідь, 2002. – 616 с.
7. Політична економія: Навч. посібник/ К.Т.Кривенко, В.С.Савчук, О.О.Беляєв та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2001. – 508 с.
8. Скрипник А.В. Державне регулювання трансформаційної економіки (аспекти моделювання): Монографія/ А.В.Скрипник. – Ірпінь, Академія державної податкової служби України, 2002. – 312 с.
9. Ткач А.А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія. Навчальний посібник/ А.А.Ткач. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.
10. Трансформаційна економіка: Навч. посібник/ В.С.Савчук, Ю.К.Зайцев, І.Й.Малий та ін./ За ред. В.С.Савчука, Ю.К.Зайцева; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2 – ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 613 с.
11. Формування галузевих ринків України: перехідний період/ За ред. д-ра екон. наук, проф. В.О. Точиліна. – К: Фенікс, 2004. – 332 с.
12. Шиян Н.І. Державне регулювання економіки/ Н.І.Шиян. – Х.: ТОВ «Вид-во «Формат Плюс»», 2008. – 384 с.
13. Якубенко В.Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці: Монографія/ В.Д.Якубенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 252 с.
14. http://ito.vspu.net/ENK/Inf_Syspilstvo/lec_2.htm
15. <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4508>
16. http://om.net.ua/7/7_5/7_51838_osnovnie-parametri-priznaki-obshchestva-kak-sotsialnoy-sistemi.html

Семінарське заняття 2

Тема 2. Соціалізація економіки та соціальна держава

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль
3. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте соціалізацію як процес і як захід.
2. Які завдання повинна виконувати політика економічного зростання та соціального розвитку?
3. Назвіть найбільш важливі для України якісні та кількісні індикатори серед соціальних параметрів.
4. Якими є основні напрямки здійснення державної соціальної політики?
5. Які елементи включає в себе процес соціалізації продуктивних сил?
6. Назвіть основні напрямки розвитку соціальної політики на перехідному етапі.
7. Опишіть рівні соціальної політики.
8. Якими є функції соціальної політики держави?
9. Чим обумовлена соціальна спрямованість економіки держави?
10. Які заходи припускає соціальна політика стосовно удосконалення умов життя?
11. Опишіть завдання держави у країні із соціальним ринковим господарством.
12. Чим відрізняються економічні та соціальні потреби?
13. Охарактеризуйте термін «соціальний захист». Які види та рівні соціального захисту ви знаєте?
14. Опишіть складові соціального захисту населення.
15. Назвіть основні пробелми системи соціального захисту в Україні.

Питання для самостійного вивчення:

1. Соціальна сфера в ринкових умовах.
2. Соціальний вимір економічної політики.
3. Пріоритети соціальної політики в різних країнах світу.
4. Історія розвитку системи соціального захисту населення в Україні.
5. Концепції держави загального добробуту.

Література до теми:

1. Балтачєєва Н.А. Стратегія розвитку системи соціального захисту населення України. – Режим доступу: http://econindustry.org/arhiv/html/2012/st_57_36.pdf
2. Механізм економічної політики: Навчальний посібник / Ю.М.Уманців, О.І.Міняйло, В.І.Косик. - Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. - 436 с.
3. Основи соціальної економіки: підручник / О.Г.Головнина. - 2-е вид., перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 648 с.
4. Юрчишин І.І. Соціальна політика та соціалізація економіки України. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vpu/Ekon/2008_6/32.pdf

*Семінарське заняття 3***Тема 3. Людський, соціальний та інтелектуальний капітал як форми існування інформаційного суспільства****План заняття:**

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль
3. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте термін «інтелектуальний капітал» і його складові.
2. Які соціально-економічні умови забезпечують існування капіталу?
3. Опишіть загальні властивості капіталу.

4. Яка роль особистості в існуванні інтелектуального капіталу?
5. Що таке комерціалізація? Хто є учасниками комерціалізації?
6. Охарактеризуйте зв'язок між інноваціями та інтелектуальним капіталом.
7. Опишіть рівні людського капіталу.
8. Охарактеризуйте основні тенденції трансформації системи відносин власності у сучасному світі.

Питання для самостійного вивчення:

1. Вчення Вернадського про ноосферно-космічну цивілізацію.
2. Захист об'єктів інтелектуальної власності на сучасному етапі розвитку Інтернету.
3. Основні показники стану розвитку інтелектуального капіталу.

Література до теми:

1. Бутнік-Сіверський О.Б. Інтелектуальний капітал (теоретичний аспект) http://www.ipdo.kiev.ua/files/articles/butnik-siverskiy_intelektual_capital_theoretical_aspect.doc
2. Гомольська В.В. Актуальні питання формування інформаційної економіки / Гомольська В.В., Гнатюк Я.І. // Наукові записки. – 2015. - №1 (50). – С. 159-166
3. Економіка зарубіжних країн: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. закл. освіти / А. С. Філіпенко, В. А. Вергун, І. В. Бураківський, В. Д. Сікора, О. І. Рогач, Р. Л. Балакін, М. А. Дудченко, О. К. Кузьмінська, О. І. Шнирков. - 2-ге вид. - К. : Либідь, 1998. - 416 с.
4. Набатова О.О. Інтелектуалізація власності як тенденція постіндустріального розвитку http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6902/1/Nabatova_11_14.pdf
5. Попело О.В. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект і сучасні тенденції розвитку в Україні // Економіка і регіон. – 2015. – №2 (51). – С.66-78.

Семінарське заняття 4

Тема 4. Передумови та цілі системної трансформації соціалізму

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль
3. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання
4. Дебати на тему «Роль держави у процесі трансформації економічної системи України є визначальною для економічного зростання».

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть критерії типологізації економічних систем у різних підходах трактування економічних систем.
2. Перерахуйте соціально-економічні формації. Коротко охарактеризуйте їх.
3. Опишіть теорію стадій економічного зростання Уолта Ростоу.
4. Які властивості й характеристики притамані командній економіці?
5. Охарактеризуйте принципи функціонування «чисто» ринкової економіки.
6. Якими є економічні функції держави у змішаних економічних системах?
7. Перерахуйте і коротко охарактеризуйте моделі соціального ринкового господарства.
8. Що таке директивне планування? З якою метою використовуються директивне планування?
9. Опишіть переваги і недоліки директивного планування.
10. Що таке індикативне планування? Які існують форми індикативного планування?
11. Опишіть особливості перехідних економічних систем.
12. Яким є ключове завдання держави в трансформаційній економіці?

13. Якими є специфічні завдання української держави на сучасному етапі?
14. Реалізацію яких положень має на меті стратегія економічного протекціонізму?

Питання для самостійного вивчення:

1. Господарські реформи як спроби вдосконалення централізовано-керованої економічної системи.
2. Нагромадження кризових явищ у виробничій сфері.

Завдання для індивідуальної роботи:

Праналізуйте тип економічної системи України.

Література до теми:

1. Бондар Т.В. Сутність та основні структурні елементи економічної системи [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9._EISN_2007/Economics/21480.doc.htm
2. Національна економіка: навч. посіб. / В.Ф. Савченко. – К. : Знання, 2011. – 309 с.
3. Стратегії розвитку України: теорія і практика [Електронний ресурс] / За ред. О.С.Власюка. – К.: НІСД, 2002. – 864 с. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/strateg2/Chast%204_cnv.htm
4. http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/KOMPLEKS/ET/KURS/OSNOVA_ET/TEST/LEK_C_5.htm

Семінарське заняття 5

Тема 5. Інституціональні основи системної постсоціалістичної трансформації

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль
3. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Проаналізуйте роль держави у постсоціалістичних країнах.
2. Розкрийте сутність проблем соціальної пасивності, патерналізму та утриманства в контексті трансформації економіки.
3. Чому природа держави як макроекономічного суб'єкта внутрішньо глибоко суперечлива?
4. Охарактеризуйте особливості чистого капіталізму та змішаної економіки і, зокрема, китайської та індійської змішаних економічних систем.
5. Перерахуйте вимоги до забезпечення ефективності синтезу різних систем державного регулювання.
6. Які "провали ринку" покликан усунути державне регулювання?
7. Назвіть вирішальні напрями реального забезпечення «ефективної держави».
8. На яких принципах повинна базуватись політика перехідного періоду?
9. Чому реформування системи власності є таким важливим у процесі трансформаційних перетворень? Обґрунтуйте.
10. Опишіть сутність процесу ринкового саморегулювання.
11. Якими є типи основних дефектів ринкового саморегулювання? Охарактеризуйте ці типи та притаманні їм дефекти.

Питання для самостійного вивчення:

1. Складові трансформаційних процесів.
2. Держава в системі суспільних відносин.

Література до теми:

1. Башнянин Г.І. Ринкове саморегулювання економічних систем: суть та основні її дефекти [Електронний ресурс] / Башнянин Г.І., Третяк Г.С., Мартин О.М. // Науковий вісник НЛТУ. – 2007. – вип.17.1. – С.147-155. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2007/17_1/147_Basznianyn_17_1.pdf
2. Ганущак-Єфіменко Л.М. Трансформація ролі держави в економіці та податкова система [Електронний ресурс] / Ганущак-Єфіменко Л.М., Малащенко Ю.А. – Режим доступу: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/2804/1/20161031_527.pdf
3. Краснікова Є.В. Економіка перехідного періоду: Учеб. посібник для студентів, що навчаються за напрямом «Економіка» та ін екон. спеціальнос-тям, 2005
4. Лопатинський Ю.М. Трансформація інституту власності [Електронний ресурс] / Лопатинський Ю.М. – Режим доступу: http://zbirnuk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/15_1.pdf

*Семінарське заняття 6***Тема 6. Сутність, цілі та еволюція концепцій економічної політики****План заняття:**

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль

Питання для самоконтролю:

1. Хто є головним суб'єктом економічної політики? Чому? Хто впливає на формування курсу економічної політики крім головного суб'єкта?
2. Що таке економічна політика? Чому її часто ототожнюють із державним регулюванням?
3. Які заходи включає державне регулювання в умовах ринкових відносин?
4. Охарактеризуйте цілі економічної політики. Якими є загальні бажані цілі економічної політики в ринковій економічній системі?
5. Які інструменти економічної політики ви знаєте?
6. Якими умовами визначається зміст економічної політики?
7. Опишіть загальні принципи формування економічної політики держави.
8. Що таке економічна стратегія та економічна тактика?
9. Назвіть та охарактеризуйте носіїв економічної політики та носіїв впливу на економічну політику.
10. Якими є об'єкти економічної політики?
11. Який комплекс заходів включає в себе механізм реалізації економічної політики?
12. Опишіть схему взаємодії державних органів із групами інтересів у процесі реалізації економічної політики.
13. Коротко опишіть еволюцію ролі держави при формуванні та визначенні економічної політики.
14. Якими є основні теоретичні концепції економічної політики?

Література до теми:

1. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв (кер. кол. Е 40 авт.), А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. – К.: КНЕУ, 2004. – 287 с.

2. Климко Г. Н. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. закл. осв. / Климко Г.Н., Нестеренко В.П., Каніщенко Л.О., Чухно А.А. -2. вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа, 1999. - 743 с.
3. Уманців Ю.М. Механізм економічної політики: Навчальний посібник / Ю.М.Уманців, О.І.Міняйло. - Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. - 436 с.

Семінарське заняття 7

Тема 7. Інструменти та методи сучасної економічної політики

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль
3. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте поняття механізму господарського регулювання.
2. Які моделі державного регулювання ви знаєте? Опишіть їх.
3. Які вади ринкового саморегулювання обумовлюють існування потреби в державному регулюванні? Проаналізуйте ці недоліки ринку.
4. Що таке негативні та позитивні екстерналії? Як держава може захищатися від негативних екстерналій?
5. Якими є основні та додаткові функції держави в ринковій економіці?
6. Опишіть класичні цілі державного регулювання економіки.
7. Які методи державного регулювання економіки ви знаєте? Охарактеризуйте їх.
8. Якими є інструменти прямого втручання держави в економіку?
9. В чому полягає сутність і зміст інституціональних засад економічної політики?
10. Якими особливостями характеризується економічна політика в трансформаційних економіках?
11. Охарактеризуйте сутність стратегічних та інструментальних, кінцевих та проміжних цілей економічної політики.
12. Що таке вашингтонський консенсус?
13. В чому полягає сутність інституційних перетворень в трансформаційній економіці?
14. Як пов'язані глобалізація та економічна політика трансформаційних економік?
15. Назвіть чинники, що можуть суттєво знизити ефективність державного регулювання трансформаційної економіки.

Питання для самостійного вивчення:

1. Еволюція методів і засобів економічної політики
2. Адміністративні методи: галузі ефективного застосування.
3. Стратегічне та індикативне планування.
4. Економічне, експертне та сценарне прогнозування.
5. Програмування сучасної економіки.

Література до теми:

1. Дієвість економічної політики держави в контексті ринкового реформування. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Table/Jalilo10/diev.htm>
2. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв (кер. кол. Е 40 авт.), А.С.Белело, М.І.Діба та ін. – К.: КНЕУ, 2004. – 287 с.

3. Основи економічної теорії: політекономічний аспект [Текст]: підручник для студ. екон. спец. вузів / Г.Н.Климко [та ін.]. – 2.вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа: Знання, 1997. – 473 с.
4. Свиридчук Н.П. Трансформація економічної політики держави в умовах глобалізаційних тенденцій сучасного розвитку // Юридичний вісник. – №3 (32). – С.41-45
5. Третяк Г.С. Державне регулювання економіки та економічна політика [Текст]: навч.посіб. / Г. С. Третяк, К.М.Бліщук. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 128 с.
6. Уманців Ю.М. Механізм економічної політики: Навчальний посібник / Ю.М.Уманців, О.І.Міняйло, В.І.Косик. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 436 с.

Семінарське заняття 8

Тема 8. Політика економічного зростання у перехідний період

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль
3. Контроль виконання дослідницького завдання

Питання для самоконтролю:

1. Що таке економічний розвиток і економічний ріст, у якому співвідношенні знаходяться ці поняття?
2. Які фактори впливають на економічний розвиток?
3. Що означає переважно інтенсивний (чи екстенсивний) ріст?
4. Які показники використовуються для оцінки економічного розвитку країни?
5. Як вимірюється економічний ріст?
6. Які існують погляди і трактування поняття «економічне зростання» в економічній науці?
7. Проаналізуйте основні підходи до розгляду економічного зростання.
8. Який підхід до оцінювання якості економічного зростання вважається найбільш поширеним? На яких показниках він базується?
9. Як ви розумієте термін «якість економічного зростання»?
10. Що таке стійке економічне зростання? Опишіть його характеристики.
11. Які способи вимірювання економічного зростання ви знаєте?
12. Опишіть систему показників, яку використовують для визначення рівня економічного розвитку країн. Який показник у цій системі вважається основним? Чому?
13. Проаналізуйте групу показників ефективності економіки.
14. Проаналізуйте групу показників рівня та якості життя населення.
15. Яким чином визначають показники порівняльної конкурентоспроможності?
16. Дайте визначення економічного зростання, назвіть і поясніть його типи.
17. Дайте визначення, як впливає норма заощадження на економічне зростання.
18. Поясніть, як впливають темпи зростання населення на економічне зростання.
19. Як можна пояснити існування тіньового або кримінального економічного зростання?
20. Що таке імпортоване зростання?
21. Назвіть фактори економічного зростання.
22. Зробіть аналіз факторів пропозиції, які впливають на економічне зростання.
23. Побудуйте криву виробничих можливостей і поясніть її значення.
24. Поясніть, який економічний зміст має виробнича функція і параметри моделі “мультиплікатор-акселератор”?
25. Поясніть відмінність між економічним зростанням і економічним розвитком.
26. Яким чином трансформація економіки впливає на економічне зростання?

27. Назвіть і проаналізуйте типи формування ринкової економіки.
28. Опишіть завдання трансформації економіки.
29. Які риси трансформаційної економіки вам відомі?
30. В чому полягають особливості «шокової» моделі переходу до ринку?
31. Що таке модель «Вашингтонського консенсусу»?

Дослідницьке завдання: за допомогою інструментів, які надає офіційний ресурс Світового банку www.worldbank.org, дослідіть динаміку за останні 10 років таких показників економічного зростання, як ВВП на душу населення, національний дохід на душу населення та продуктивність праці, кількість населення та робочої сили, рівень освіченості населення та частка витрат на освіту у ВВП, індекс GINI будь-якої обраної країни та України, складіть відповідні аналітичні таблиці і графіки, прокоментуйте отримані результати.

Література до теми:

1. Дмитро О. Оголь. Економічне зростання: сутність, якість і стійкість / Дмитро О. Оголь // Актуальні проблеми економіки. – №2(164). – 2015. – С.67-72
2. Петришина Н.В. Проблеми трансформації економіки України / Н. В. Петришина // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. - 2014. - Вип. 24. - С. 31-38.
3. Піхняк Т.А. Сутність та типи економічного зростання / Піхняк Т.А., Віндіктова І.С., Кабаці Б.І. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.10. – С.130-136
4. Чепінога В.Г. Економічна теорія: підручник / В.Г.Чепінога. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 656 с.
5. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник / Швайка Л. А. – К.: Знання, 2006.- 435 с.

Семінарське заняття 9

Тема 9. Трансформація відносин власності

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль
4. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Як в економічній науці відбувається процес еволюції визначення категорії «власність»?
2. Що таке суб'єкт і об'єкт власності?
3. Назвіть суб'єкти та об'єкти державної власності.
4. Що таке відносини власності і яка їхня структура?
5. Розкрийте зміст поняття «право власності».
6. Що є первинним у взаємовідносинах – власність як економічна чи юридична категорія?
7. Які особливості корпоративної форми власності?
8. Розкрийте специфіку інтелектуальної власності.
9. Розкрийте зміст нових тенденцій у розвитку відносин власності та їх причини.
10. Як ви розумієте процес трансформації відносин власності?
11. В чому полягає зміст відносин роздержавлення?

12. Розкрийте сутність процесу приватизації?
13. Розкрийте зміст поняття «ефективний власник».
14. Чи можна вважати, що процес роздержавлення – завжди добре, а одержавлення – завжди погане?
15. Охарактеризуйте українську модель приватизації. Чим вона зумовлена?
16. Які завдання вирішував процес приватизації в Україні? Які завдання вирішував процес приватизації в країнах з розвинутою ринковою економікою?
17. Назвіть основні законодавчі документи, які регламентують процес приватизації в Україні.
18. Чи можна визначити ефективність приватизації, і якщо можна, то як?

Література до теми:

1. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв (кер. кол. Е 40 авт.), А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. – К.: КНЕУ, 2004. – 287 с.
2. Краснікова Є.В. Економіка перехідного періоду: Учеб. посібник для студентів, що навчаються за напрямом «Економіка» та ін екон. спеціальнос-тям, 2005
3. Лопатинський Ю.М. Трансформація інституту власності [Електронний ресурс] / Лопатинський Ю.М. – Режим доступу: http://zbirnuk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/15_1.pdf
4. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник / Швайка Л. А. – К.: Знання, 2006.- 435 с.
5. Якубенко В.Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці: Монографія/ В.Д.Якубенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 252 с.

Семінарське заняття 10

Тема 10. Фіскальна та монетарна політика як складові фінансової стабілізації в трансформаційній економіці

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль
4. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Що таке фіскальна політика? Назвіть цілі податкової політики.
2. Опишіть існуючі типи податкової політики.
3. Охарактеризуйте дискреційну і недискреційну податкову політику.
4. Якими є основні принципи сучасної податкової політики?
5. Як формується державний бюджет? Чому виникає дефіцит або профіцит державного бюджету?
6. Дайте визначення бюджетної системи і бюджетного устрою.
7. Охарактеризуйте поняття «податок». Як змінювалося трактування поняття податків у економічній думці?
8. Назвіть основні функції та охарактеризуйте основні елементи податків.
9. Якими є групи податків та ознаки їх класифікації?
10. Дайте визначення державного боргу. Які є види державного боргу залежно від суб'єктів кредитних відносин?
11. Які чинники обумовлюють складність кількісної оцінки державного боргу?
12. Яким чином може вплинути на державний борг збільшення податків?

13. Назвіть методи зменшення державного боргу.
14. Що таке грошова система? Які типи грошових систем ви знаєте?
15. Назвіть особливості функціонування грошової системи при адміністративно-командній та ринковій економіці.
16. Охарактеризуйте об'єкти та суб'єктів грошово-кредитної системи.
17. Якою є роль банків у функціонуванні грошово-кредитної системи та у монетарній політиці держави?
18. Назвіть та охарактеризуйте особливості основних теоретичних концепцій монетарної політики.
19. Якими є засоби прямого впливу центрального банку на пропозицію грошей?
20. У чому полягають головні ризики грошової емісії?
21. Як пов'язані грошова емісія, рівень монетизації економіки та явище мультивалютності?
22. Опишіть опосередковані засоби грошово-кредитної політики.
23. Які особливості реалізації монетарної політики в Україні ви можете виокремити?

Питання для самостійного вивчення:

1. Аналіз фіскальної політики у трансформаційній економіці.
2. Формування дохідної та видаткової частин бюджету.
3. Дефіцит бюджету і способи його покриття.
4. Державний борг та проблеми його обслуговування.
5. Вплив тіньового сектору на розвиток фіскальної та монетарної політики трансформаційної економіки.

Література до теми:

1. Ганусик Ю.Б. Антиінфляційне регулювання у сучасних умовах / Ганусик Ю.Б. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип.11, Част.1. – С.133-139
2. Дем'янчук І.А. Фіскальна політика держави як основний інструмент макроекономічного регулювання / Дем'янчук І.А. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiCjeyJl6vTAhUkDZoKHR37A7gQFgggMAA&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbuv%2Fcgirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2FPpog_2013_2_10.pdf&usg=AFQjCNHTOew4A5nUfjOddaXzA4uOqm_2zw&bvm=bv.152479541,d.bGs
3. Рудченко Т.І. Трансформаційні процеси та формування протикорупційного економічного порядку в Україні: Навчальний посібник / Рудченко Т.І., Качан С.М., Усачова Г.М. – Донецьк, ДонНТУ, 2009. – 250с.

Семінарське заняття 11

Тема 11. Зайнятість, доходи населення та соціальна політика в умовах ринкових перетворень

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Виконання практичних завдань
3. Тестовий бліц-контроль
4. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Як ви розумієте терміни «зайнятість» і «безробіття»?
2. Охарактеризуйте ринок праці та його елементи.
3. Яким є сучасний стан ринку праці в Україні та які чинники його визначають?
4. Назвіть види безробіття?
5. Яким чином можна виміряти безробіття?
6. Як пов'язані одне з одним динаміка ВВП і безробіття в Україні?
7. Як взаємопов'язані інфляція та безробіття в економіці сучасної України?
8. Що таке рівень життя? З яких елементів він складається? Які показники його характеризують?
9. Що таке якість життя населення? Як його визначають? Як його вимірюють?
10. Опишіть систему соціального захисту населення України? Які елементи вона включає? Яким є сучасний стан розвитку системи соціального захисту в Україні?
11. Що таке безумовний дохід?
12. Для чого визначають рівень індексу GINI? Яка динаміка цього індексу в Україні за останні 10 років?

Література до теми:

1. Гринів Л.С. Національна економіка: Навч. посібник/ Л.С.Гринів, М.В.Кічурчак. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 464 с.
2. Державне регулювання економіки: Навч. посібник/ С.М.Чистов, А.С.Никифоров, Т.Ф.Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
3. Национальная экономика: Учебник/ Под ред. П.В. Савченко. – М.: Экономист, 2005. – 813 с.
4. Заблоцький Б.Ф. Перехідна економіка: Посібник/ Б.Ф.Заблоцький. – К.: Академія, 2004. – 512 с.
5. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник./ С.Панчишин. – Вид. 2-ге, стереотипне. – К.: Либідь, 2002. – 616 с.
6. Трансформаційна економіка: Навч. посібник/ В.С.Савчук, Ю.К.Зайцев, І.Й.Малий та ін./ За ред. В.С.Савчука, Ю.К.Зайцева; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2 – ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 613 с.

Семінарське заняття 12

Тема 12. Принципи формування підприємницького середовища у перехідній економіці України

План заняття:

1. Перевірка рівня засвоєння студентами лекційного матеріалу
2. Тестовий бліц-контроль
3. Заслуховування доповідей на обрану тему з переліку питань для самостійного опрацювання

Питання для самоконтролю:

1. Як можна визначити поняття підприємництво з наукової та емпіричної точок зору?
2. Які існують сучасні теорії підприємництва?
3. Опишіть внесок Й. Шумпетера у розвиток теорії підприємництва. Як він характеризував підприємця?
4. Яку роль відіграє новаторство у підприємницькій діяльності?
5. Яку роль відіграє ризик у підприємницькій діяльності?
6. Розкрийте сутність підприємництва згідно з чинним законодавством.

7. Назвіть функції підприємницької діяльності.
8. Покажіть основні рушійні сили розвитку підприємницької діяльності.
9. Розкрийте основні принципи підприємницької діяльності.
10. Якими є основні організаційно-правові форми підприємництва в Україні? Яким є їх соціально-економічний зміст?
11. Назвіть суб'єкти підприємницької діяльності. Які категорії громадян не допускаються до підприємницької діяльності?
12. Яку роль відіграє підприємництво в суспільстві?
13. Назвіть причини тінізації в малому і середньому підприємстві.
14. Проаналізуйте умови ефективності підприємницької діяльності у перехідній економіці та визначте основні чинники підвищення її ефективності.
15. Визначте переваги й недоліки основних організаційно-правових форм підприємництва в умовах трансформації економіки.
16. Дайте визначення малого підприємництва та його ролі в перехідній економіці.
17. Поясніть сутність і структуру механізму державного регулювання підприємництва в перехідній економіці.
18. Охарактеризуйте основні етапи державної політики підтримки та розвитку підприємництва в Україні.
19. Покажіть недоліки правового забезпечення розвитку підприємництва в Україні.

Питання для самостійного вивчення:

1. Трансформація системи відносин власності та суб'єкти господарювання
2. Шляхи підвищення ефективності підприємницької діяльності
3. Удосконалення механізмів державного регулювання підприємницької діяльності

Література до теми:

1. Гой І.В. Підприємництво: навч. посіб. / І.В.Гой, Т.П.Смелянська. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 268 с.
2. Гринів Л.С. Національна економіка: Навч. посібник/ Л.С.Гринів, М.В.Кічурчак. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 464 с.
3. Державне регулювання економіки: Навч. посібник/ С.М.Чистов, А.Є.Никифоров, Т.Ф.Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
4. Национальная экономика: Учебник/ Под ред. П.В. Савченко. – М.: Экономист, 2005. – 813 с.
5. Заблоцький Б.Ф. Перехідна економіка: Посібник/ Б.Ф.Заблоцький. – К.: Академія, 2004. – 512 с.
6. Скрипник А.В. Державне регулювання трансформаційної економіки (аспекти моделювання): Монографія/ А.В.Скрипник. – Ірпінь, Академія державної податкової служби України, 2002. – 312 с.
7. Трансформаційна економіка: Навч. посібник/ В.С.Савчук, Ю.К.Зайцев, І.Й.Малий та ін./ За ред. В.С.Савчука, Ю.К.Зайцева; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2 – ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 613 с.

5. ПРИКЛАДИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ДО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Завдання 1. Оберіть підхід П.Грегорі і Р.Стюарта до визначення поняття економічної системи.

- а). економічна система є великою системою різноманітних видів діяльності.
- б). під економічною системою розуміють сукупність механізмів та інститутів для прийняття і реалізації рішень відносно виробництва, прибутку і споживання в рамках певної географічної території.

- в). економічна система – це взаємодія всіх інститутів, організацій, законів, які впливають на економічну поведінку суб'єктів і результати їх діяльності.
- г). економічна система – це сукупність усіх видів економічної діяльності людей у процесі їх взаємодії відносно виробництва, розподілу, обміну і споживання матеріальних благ, а також регулювання такої діяльності відповідно до цілей суспільства.

Завдання 2. Сукупність робочої сили, засобів праці, форм їх організації – це:

- а). система продуктивних сил
- б). система виробничих відносин
- в). система техніко-економічних відносин
- г). господарський механізм

Завдання 3. Яку економічну систему зараховують до класифікації за економічною роллю держави в цій системі?

- а). натуральне господарство
- б). економічна система, заснована на машинній праці
- в). ринкова економіка
- г). соціалізм

Завдання 4. Яку економічну систему зараховують до класифікації за технологічним способом виробництва?

- а). натуральне господарство
- б). економічна система, заснована на машинній праці
- в). ринкова економіка
- г). соціалізм

Завдання 5. Хто із дослідників увів в обіг термін «посткапіталістичне суспільство»?

- а). П.Дракер
- б). З.Бжезінський
- в). М.Кастельс
- г). Д.Белл

Завдання 6. Постекономічне суспільство характеризується:

- а). протистоянням інформаційно-інтелектуальної еліти і всіх людей, які не увійшли до неї
- б). боротьбою класів-антагоністів
- в). боротьбою протилежних ідеологій
- г). переходом пріоритету від переважного виробництва товарів до виробництва послуг

Завдання 7. Матеріальні потреби людини, у тому числі ті, що пов'язані з функціонуванням суспільного виробництва – це:

- а). економічні потреби
- б). соціальні потреби
- в). духовні потреби
- г). економічні блага

Завдання 8. Який пріоритетний напрям економічної стратегії держави для української економіки передбачає стримування погіршення основних соціально-економічних показників?

- а). формування засад ринкової економіки
- б). економічна стабілізація

- в). забезпечення економічного зростання
- г). подолання негативних наслідків трансформаційного періоду

Завдання 9. Які заходи передбачає пасивний соціальний захист населення?

- а). створення нових робочих місць
- б). перенавчання персоналу
- в). збереження існуючих робочих місць
- г). виплату допомоги та дотацій

Завдання 10. Оберіть правильне визначення споживчого капіталу.

- а). сукупність знань, навичок, творчих здібностей, а також спроможність власників та наукомістких працівників відповідати вимогам і задачам компанії
- б). програмні засоби ЕОМ, програмне забезпечення, бази даних, організаційна структура, патенти, товарні знаки
- в). організаційні механізми, які забезпечують продуктивність працюючих та функціонування компанії
- г). спроможність компанії задовольнити запити споживачів

Завдання 11. Капітал, за визначенням Дж.С.Міля, - це:

- а). запас, що використовується для господарських потреб і приносить дохід
- б). частина багатства, що зайнята у виробництві і необхідна для проведення в дію праці
- в). попередньо накопичений запас продуктів минулої праці
- г). сукупність речей, без яких виробництво не могло б здійснюватись з рівною ефективністю, але які не є безплатними дарами природи

Завдання 12. Змінний капітал у процесі виробництва:

- а). перетворюється на засоби виробництва і не змінює своєї вартості
- б). перетворюється на робочу силу і створює додаткову вартість
- в). перетворюється на засоби виробництва і створює додаткову вартість
- г). перетворюється на робочу силу і не змінює своєї вартості

Завдання 13. Які об'єкти не належать до промислової власності?

- а). винаходи
- б). корисні зразки
- в). програми для ЕОМ
- г). товарні знаки

Завдання 14. Якій економічній школі найбільш притаманний формаційний підхід до аналізу економічних систем?

- а). марксизму
- б). меркантилізму
- в). класичній школі
- г). неокласикам

Завдання 15. Оберіть основні риси традиційного суспільства згідно з теорією стадій економічного зростання Уолта Ростоу.

- а). використання примітивних знарядь праці, низький рівень продуктивності праці
- б). з'являються принципово нові засоби праці та нові технології, що сприяє різкому підвищенню продуктивності суспільної праці

- в). побудоване на крупному машинному виробництві суспільство з використанням найсучасніших досягнень науково-технічного прогресу
- г). швидкими темпами розвиваються галузі, спрямовані на розвиток людини як виробника, споживача, творчої особистості, насамперед сфера послуг

Завдання 16. Які характеристики не притаманні автаркії?

- а). замкнуте господарство
- б). розрив традиційних зв'язків із партнерами
- в). натуральна економіка
- г). ліберальна економіка

Завдання 17. Яка модель соціально орієнтованої економіки характеризується формуванням страхових фондів переважно за рахунок роботодавців, розвиненою системою соціального партнерства, орієнтацією на повну зайнятість населення?

- а). континентальна
- б). англосаксонська
- в). середземноморська
- г). скандинавська

Завдання 18. Яке явище найбільш наочно свідчить про суперечливість природи держави як макроекономічного суб'єкта?

- а). корупція
- б). приватизація
- в). нерівність у доходах
- г). різке падіння ВВП

Завдання 19. Організаційна єдність юридичних законів та економічних програм утворюють:

- а). соціальну політику
- б). економічну політику
- в). екологічну політику
- г). економічну програму

Завдання 20. Основні цілі економічної політики – це:

- а). забезпечення добробуту, економічної свободи, соціальної справедливості
- б). темпи щорічного економічного зростання протягом відповідного періоду
- в). підвищення заробітної плати
- г). зменшення податку на доходи громадян

Завдання 21. Економічна стратегія:

- а). пов'язана із виділенням довгострокових цілей розвитку
- б). передбачає напрацювання соціально-економічних програм
- в). має інноваційний характер
- г). всі відповіді правильні

Завдання 22. берить модель господарського регулювання за рівнями.

- а). центральне та німецьке господарського регулювання
- б). центральне та регіональне господарського регулювання
- в). американське та японське господарського регулювання
- г). комунальне та західноєвропейське господарського регулювання

Завдання 23. Кейнсіанська модель регулювання передбачає:

- а). максимальний рівень самозабезпечення фізичних і самофінансування юридичних осіб
- б). підвищену роль державного сектора в економіці країни і поміркований рівень бюджетної централізації
- в). забезпечення максимально сприятливих умов для суспільно корисної активності кожного суб'єкта
- г). досить високий рівень керованості господарства, створення сприятливих умов для розвитку приватного сектора економіки

Завдання 24. Ринкове саморегулювання здійснюється через систему:

- а). цін
- б). податків
- в). підприємств
- г). ринкових угод

Завдання 25. До якої групи методів державного регулювання належать економічне прогнозування і планування?

- а). правові методи
- б). адміністративні методи
- в). економічні методи
- г). автоматичні методи

Завдання 26. Координація діяльності державних підприємств та установ – це:

- а). автоматичні регулятори
- б). антициклічне регулювання
- в). державне програмування
- г). державне регулювання

Завдання 27. Квотування – це:

- а). форма грошової чи матеріальної допомоги, що надається державою в екстремальних ситуаціях, як от стихійне лихо, економічні кризи тощо
- б). асигнування, доплати з державного бюджету з метою збалансування бюджетів нижчих рівнів
- в). надання державними органами дозволу на право займатися певним видом діяльності
- г). встановлення державою розмірів, частки у загальному виробництві, продажу, збуті, експорті чи імпорті

Завдання 28. Назвіть неформальний метод державного впливу на економіку.

- а). прогнозування
- б). програмування
- в). переконання
- г). всі методи є формальними

Завдання 29. Відмова держави виплачувати відсотки та погашати свої зобов'язання перед внутрішніми або зовнішніми інвесторами – це:

- а). зовнішній борг
- б). автоматична фіскальна політика
- в). рефінансування боргу
- г). суверенний дефолт

Завдання 30. В рамках якої політики державного регулювання відбувається оперування державним бюджетом через податкову систему і витрати держави?

- а). грошово-кредитна політика
- б). фіскальна політика
- в). зовнішньоекономічна політика
- г). політика регулювання доходів

Завдання 31. Принцип соціальної справедливості соціальної політики полягає у:

- а). досягненні найкращого співвідношення мети соціальної політики та засобів її реалізації
- б). визнанні однакових можливостей для всіх членів суспільства
- в). передбачуваності певних життєвих ризиків
- г). поєднанні мети та однакових можливостей для всіх членів суспільства

Завдання 32. Як називається безробіття, пов'язане з плинністю кадрів?

- а). фрикційне
- б). структурне
- в). циклічне
- г). добровільне

Завдання 33. Яка крива ілюструє фактичний розподіл доходів у суспільстві та дає наочне уявлення про його відхилення від лінії абсолютної рівності у розподілі доходів і ступінь нерівності їх розподілу?

- а). крива Філіпса
- б). крива Лаффера
- в). крива Лоренца
- г). крива Оукена

Завдання 34. Підприємець не зобов'язаний:

- а). виконувати рішення державних органів влади із соціального захисту інвалідів, жінок з дітьми
- б). виконувати законні вимоги та права споживачів
- в). надавати конфіденційну інформацію, зміст комерційних договорів
- г). здійснювати проведення природоохоронних заходів

Завдання 35. Коли було введено в науковий обіг поняття “підприємець” і ким?

- а). Й.Шумпетером, XX ст.
- б). Р.Кантільоном, XVIII ст.
- в). Д. Рікардо, XVIII ст.
- г). Ф.Кене, XVII ст.

6. ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ЗАДАЧ З ДИСЦИПЛІНИ

Завдання 1. Робоча сила – 20 млн осіб, чисельність зайнятого населення – 18 млн осіб, фрикційне безробіття – 2% чисельності працездатного населення, структурне безробіття – 4%. Номінальний валовий внутрішній продукт у поточному році склав 144 млн грн., індекс цін за поточний рік становить 120%. Визначте потенційний валовий внутрішній продукт країни у цьому році.

Завдання 2. У звітному періоді рівень безробіття становив 12,1% і зріс на 0,9% порівняно з базисним. При цьому кількість економічно активного населення не змінилася. Який рівень безробіття був у базисному періоді?

Завдання 3. Що вигідніше і чому: одержувати щокварталу 2500 грн. протягом двох років чи одержати один раз 125000 грн., якщо темп інфляції за квартал дорівнює: а) 8%; б) 20%; в) 12%.

Завдання 4. Розрахуйте рівень зареєстрованого безробіття, виходячи з таких даних: чисельність трудових ресурсів області – 400 тис. осіб, чисельність працюючого населення в працездатному віці – 1360 тис. осіб, чисельність безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості, – 40,8 тис. осіб.

Завдання 5. Розрахуйте рівень зареєстрованого безробіття, виходячи з таких даних: чисельність трудових ресурсів області – 600 тис. осіб, чисельність працюючого населення в працездатному віці – 445 тис. осіб, чисельність безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості, – 40,8 тис. осіб.

Завдання 6. Розрахувати рівень безробіття населення, якщо чисельність працюючого працездатного населення – 90 млн осіб, чисельність безробітних – 10 млн осіб. Через місяць 0,5 млн осіб з числа працюючих втратили роботу, а 1 млн осіб з числа офіційно зареєстрованих безробітних припинили пошуки роботи.

Визначити за цих умов:

- 1) чисельність працюючого працездатного населення;
- 2) чисельність безробітних;
- 3) рівень безробіття через місяць.

Завдання 7. Природний рівень безробіття складає 5% чисельності працездатного населення, фактичний рівень безробіття становить 9%. Визначити величину відставання реального валового внутрішнього продукту від потенційного, якщо реальний валовий внутрішній продукт становить 2500 млн. Яким чином можна подолати відставання реального валового внутрішнього продукту від потенційного?

Завдання 8. Економіка країни характеризується такими даними: реальний валовий внутрішній продукт – 100 млн у.о., потенційний валовий внутрішній продукт – 140 млн у.о. Якщо природний рівень безробіття становить 4% чисельності працездатного населення, то яким буде фактичне безробіття в економіці за таких умов?

Завдання 9. Фрикційне безробіття в економіці країни складає 2% чисельності працездатного населення, структурне – 1%, а циклічне – 7%. Якщо за цих умов реальний валовий внутрішній продукт становить 510 млн грн., то яким буде потенційний валовий внутрішній продукт?

Завдання 10. Розрахуйте, як змінилася структура зайнятого населення в економіці у звітному періоді, якщо всього зайнятих у цьому періоді в галузі економіки було 22,99 млн осіб, у тому числі у сфері матеріального виробництва – 13,18 млн осіб, у сфері послуг – 9,81. У базисному періоді було 13,77 і 9,98 млн осіб відповідно.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів є об'єктом діяльності (виконання завдань) і як формою прояву певних дій у навчанні з виконання цих завдань. Виходячи з цього, самостійна робота студентів – це запланована пізнавальна діяльність виконання творчих навчальних завдань різних видів, яка виконується самостійно з метою надбання знань, накопичення вмінь та навичок, досвіду творчої викладацької діяльності й вироблення професійно важливих якостей.

Реалізація такої мети на практиці сприяє повному злиттю навчання й виховання, здійсненню принципу розвиваючого навчання, формуванню особистості майбутнього фахівця.

Результативність самостійної роботи передбачає врахування таких аспектів у її організації, які забезпечують взаємодію взаємозумовлених факторів впливу на особистісний розвиток фахівця та формування його комунікативної компетенції, а саме: мотиваційного, ситуативного, комунікативного, особистого і діяльнісного.

Необхідною умовою організації самостійної роботи є формування особистісної значущості навчання, яка виникає у студента внаслідок його інтересу не тільки до змісту навчального матеріалу, а й самого процесу набуття знань. Для розвитку продуктивної самостійної роботи доцільно використовувати таку її організацію, яка поступово орієнтує студентів на підвищення автономії їхнього навчання.

Основними організаційними принципами самостійної роботи є принципи врахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів студентів, принципи комплексності, захопленості та розвитку ініціативи й самодіяльності.

Згідно з планом самостійної роботи з дисципліни опрацьований матеріал узагальнюється у виді реферативного аналізу, результати якого використовуються під час аудиторного опрацювання матеріалів, та перевіряється протягом модульного контролю.

Питання для самостійного опрацювання:

Змістовий модуль 1

1. Соціальна сфера в ринкових умовах.
2. Соціальний вимір економічної політики.
3. Пріоритети соціальної політики в різних країнах світу.
4. Історія розвитку системи соціального захисту населення в Україні.
5. Концепції держави загального добробуту.
6. Вчення Вернадського про ноосферно-космічну цивілізацію.
7. Захист об'єктів інтелектуальної власності на сучасному етапі розвитку Інтернету.
8. Основні показники стану розвитку інтелектуального капіталу.
9. Господарські реформи як спроби вдосконалення централізовано-керованої економічної системи.
10. Нагромадження кризових явищ у виробничій сфері.
11. Складові трансформаційних процесів.

Змістовий модуль 2

12. Держава в системі суспільних відносин.
13. Економічна діяльність держави.
14. Економіка і політика: їх взаємозв'язок.
15. Сучасні напрямки економічної теорії про економічну політику.
16. Сучасні макроекономічні теорії.
17. Роль економічної політики в альтернативних економічних системах.
18. Адміністративні методи: галузі ефективного застосування.
19. Стратегічне та індикативне планування.
20. Економічне, експертне та сценарне прогнозування.

21. Програмування сучасної економіки.
22. Аналіз фіскальної політики у трансформаційній економіці.
23. Формування дохідної та видаткової частин бюджету.
24. Дефіцит бюджету і способи його покриття.
25. Державний борг та проблеми його обслуговування.
26. Вплив тіньового сектору на розвиток фіскальної та монетарної політики трансформаційної економіки.
27. Вимушене безробіття.
28. Застійне безробіття.
29. Безробіття і негнучкість заробітної плати.
30. Критичний рівень безробіття.
31. Повне і часткове безробіття.
32. Диференціація безробіття за ознакою реєстрації.
33. Співвідношення динаміки ВВП і безробіття в Україні.
34. Взаємозв'язок інфляції та безробіття в економіці сучасної України.
35. Рівень і диференціація доходів у перехідній період.
36. Сучасні теорії підприємництва.
37. Підприємець у теорії Й. Шумпетера.

8. ПОРЯДОК ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Оцінка знань, умінь і практичних навичок студента з навчальної дисципліни «Трансформаційна економіка та економічна політика держави» здійснюється за 100-бальною системою.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів:

- поточного контролю знань;
- підсумкового контролю знань – заліку.

8.1. Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома складовими:

- контроль систематичності та активності роботи студента протягом семестру;
- контроль за виконанням модульного завдання.

При контролі систематичності та активності роботи студента оцінці підлягають:

- відвідування семінарських занять;
- активність на семінарських заняттях;
- рівень засвоєння знань програмного матеріалу.

Методи оцінювання:

- експрес опитування;
- поточне тестування;
- складання словника іншомовних термінів за темою;
- анотація додатково вивченої літератури;
- оцінка індивідуального проекту;
- підсумкове контрольне опитування.

Оцінювання індивідуальної та самостійної роботи за результатами контролю систематичності та активності роботи студента протягом семестру здійснюється два рази протягом семестру. Максимальна кількість балів при цьому складає 50.

8.2. Модульний контроль

До модульного контролю допускаються всі студенти.

Протягом семестру студенти виконують дві модульні письмові контрольні роботи, які оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів кожна.

Виконання контрольного завдання здійснюється студентом індивідуально. Студент може звернутися до викладача за поясненням змісту контрольного завдання.

Під час проведення модульної контрольної роботи дозволяється користуватися довідковими матеріалами, які визначені кафедрою. Студентам забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією та користуватися недозволенними матеріалами.

При порушенні студентом установлених правил проходження модульного контролю, викладач відсторонює його від виконання роботи, робить на ній відповідний запис і оцінює нулем балів. Результати контрольної роботи студента, який не з'явився на нього, також оцінюються нулем балів.

Результати перевірки письмових контрольних завдань доводяться до відома студентів не пізніше, ніж через три робочі дні після їх виконання. Студент, який не погоджується з оцінкою, має право звернутися до викладача і отримати ґрунтовне пояснення. У випадку незгоди з рішенням викладача, студент має право звернутися з письмовою апеляцією до завідувача кафедри не пізніше, ніж на наступний робочий день після оголошення результатів. Викладач і завідувач кафедри у присутності декана факультету та студента протягом трьох днів повинні розглянути апеляцію і прийняти остаточне рішення. У результаті апеляції оцінка студента не може бути знижена.

При визначенні модульної оцінки враховуються результати поточного контролю під час семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи.

Модульний контроль оцінюється максимально в 100 балів: 50 балів за поточну успішність, 50 балів за результат виконання модульної контрольної роботи. На виконання письмового компонента модульного контролю відводяться дві академічні години.

Студент, який із поважної причини не з'явився на модульний контроль, за дозволом декана може скласти його у визначений деканатом термін.

Студент, який за результатами модульного контролю отримав оцінку «F» (0-34 бали), повинен перескласти цей модуль до проведення підсумкового (семестрового) контролю, згідно із затвердженим деканатом графіком або під час чергування викладачів на кафедрі.

8.3. Підсумкова оцінка з дисципліни

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни визначається як середня арифметична сума балів, отриманих у результаті модульних контролів, та виставляється за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою. Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС здійснюється в порядку, зазначеному нижче в таблиці.

**Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання
у оцінки за національною шкалою та шкалою ЄКТС**

Сума балів	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано
0-34	F	

До підсумкового контролю (заліку) з навчальної дисципліни не допускаються студенти, які не виконали умов договору про навчання та усіх видів обов'язкових робіт (лабораторних, практичних, розрахунково-графічних та розрахункових робіт, рефератів

тощо), передбачених робочою програмою, а також за результатами модульного контролю набрали менше 35 балів.

Якщо рейтингова оцінка становить не менше 60 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова семестрова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає залік.

Студенти, які під час підсумкового контролю отримали оцінку «не зараховано», мають право на два перескладання: перший раз – викладачу, другий раз (у разі незадовільної оцінки при першому перескладанні) – комісії. Комісія створюється завідувачем кафедри. До складу комісії обов'язково входять лектор та завідувач кафедри. Залікова оцінка, виставлена комісією, є остаточною.

При порушенні студентом дисципліни під час проведення підсумкового контролю екзаменатор відсторонює його від складання заліку та виставляє йому оцінку «не зараховано».

8.4. Розподіл балів, які отримують студенти

Вид контролю	Поточний контроль і самостійна робота												Сума***
	Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2							
	T1*	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	
Модульна контрольна робота	50**					50**							50
Самостійна робота	10	10	10	10	10	5	5	10	10	10	5	5	50
Всього	100**					100**							100

*T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів;

** Максимальна кількість балів

***Середнє арифметичне суми балів за двома модулями

9. ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Теорії трансформації капіталізму.
2. Етапи постсоціалістичного трансформаційного циклу.
3. Трансформаційні стани економічних систем, основні форми та етапи їх розвитку.
4. Основні напрями дослідження процесів трансформації економічної системи капіталізму в умовах становлення постіндустріального суспільства.
5. Індустріальне, постіндустріальне, інформаційне та пост економічне суспільства: суть, ознаки та особливості.
6. Індустріальне, постіндустріальне, інформаційне та пост економічне суспільства: проблеми, визначення сутності й чинники становлення.
7. Соціалізація економіки та соціальна держава: основні моделі розвитку в процесі трансформації сучасного капіталістичного суспільства.
8. Соціальний вимір економічної політики.
9. Основні принципи, норми та функції соціальної політики. Соціальна сфера в ринкових умовах.
10. Методи та інструменти соціалізації економіки.
11. Пріоритети соціальної політики в різних країнах світу.
12. Система соціального захисту і її розвиток.
13. Концепції держави загального добробуту.
14. Людський, соціальний та інтелектуальний капітал як форми функціонування інформаційного суспільства.
15. «Інформаційний» спосіб виробництва та основні тенденції трансформації системи відносин власності.
16. Соціально-економічна сутність централізовано керованої економічної системи.
17. Централізоване директивне планування.

18. Господарські реформи як спроби вдосконалення централізовано-керованої економічної системи.
19. Необхідність, сутність і цілі соціально-економічної трансформації командно-адміністративної системи соціалізму.
20. Складові трансформаційних процесів.
21. Держава в системі суспільних відносин.
22. Роль і функції держави у постсоціалістичних трансформаціях.
23. Реформування системи власності як основа трансформації постсоціалістичних відносин.
24. Проблеми саморегулювання у трансформаційній економіці.
25. Економічна діяльність держави.
26. Сутність, цілі та завдання економічної політики.
27. Принципи реалізації економічної політики держави.
28. Об'єкти, суб'єкти та головні важелі економічної політики.
29. Джерела формування економічної політики.
30. Економіка і політика: їх взаємозв'язок.
31. Еволюція ролі держави та її економічної політики.
32. Основні теоретичні концепції економічної політики.
33. Сучасні напрямки економічної теорії.
34. Сучасні макроекономічні теорії.
35. Роль економічної політики в альтернативних економічних системах.
36. Інструменти державного регулювання економіки й ефективність їх використання в різних умовах.
37. Методи сучасної економічної політики.
38. Еволюція методів і засобів економічної політики.
39. Адміністративні методи: галузі ефективного застосування.
40. Стратегічне та індикативне планування.
41. Економічне, експертне та сценарне прогнозування.
42. Програмування сучасної економіки.
43. Економічна політика за умов ринкової трансформації.
44. Інституціональні засади економічної політики.
45. Економічне зростання: теорія, сутність, показники, типи та чинники.
46. Особливості моделей трансформації у перехідний період та їх вплив на макроекономічну динаміку у різних постсоціалістичних країнах.
47. Трансформація відносин власності у перехідний період та її вплив на економічне зростання.
48. Цілі, методи та інструменти трансформації відносин власності.
49. Первісне нагромадження капіталу.
50. Становлення ринку капіталів та фондового ринку
51. Роздержавлення – основа формування нової системи відносин власності у змішаній економіці.
52. Приватизація: її шляхи, етапи, суперечності.
53. «Ефективний власник» як інструмент і результат трансформації відносин власності.
54. Первісне нагромадження капіталу.
55. Становлення ринку капіталів.
56. Становлення фондових ринків.
57. Проблеми формування ринків землі та нерухомості.
58. Цілі, функції та інструменти фіскальної політики в умовах системної трансформації економіки.
59. Аналіз фіскальної політики у трансформаційній економіці.
60. Інфляція та моделі фіскальної політики держави.
61. Використання податкових інструментів у фіскальній політиці.

62. Формування дохідної та видаткової частин бюджету.
63. Дефіцит бюджету і способи його покриття.
64. Державний борг та проблеми його обслуговування.
65. Монетарна політика та особливості її реалізації в Україні.
66. Зайнятість як функція суспільного виробництва та форма відповідності пропозиції робочої сили і попиту на неї.
67. Безробіття як макроекономічна проблема сучасної економіки.
68. Рівень безробіття та його види.
69. Природний та критичний рівень безробіття.
70. Повне і часткове безробіття.
71. Підприємництво в системі економічних відносин суспільства.
72. Трансформація системи відносин власності та суб'єкти господарювання.
73. Шляхи піднесення ефективності підприємницької діяльності.
74. Удосконалення механізмів державного регулювання підприємницької діяльності.

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Башнянин Г.І. Ринкове саморегулювання економічних систем: суть та основні її дефекти [Електронний ресурс] / Башнянин Г.І., Третяк Г.С., Мартин О.М. // Науковий вісник НЛТУ. – 2007. – вип.17.1. – С.147-155. – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2007/17_1/147_Basznianyn_17_1.pdf
2. Беляев О.О. Економічна політика: навч. посіб. / О.О. Беляев, А.С. Бебело, М.І. Диба та ін. – вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 288 с.
3. Ганущак-Єфіменко Л.М. Трансформація ролі держави в економіці та податкова система [Електронний ресурс] / Ганущак-Єфіменко Л.М., Малащенко Ю.А. – Режим доступу: http://er.knutd.com.ua/bitstream/123456789/2804/1/20161031_527.pdf
4. Геєць В. Деякі порівняльні ознаки трансформаційних моделей економіки України і Росії / Геєць В. // Економіка України. – 2005. – № 5. – С. 4-17.
5. Геєць В. Характер перехідних процесів до економіки знань / Геєць В. // Економіка України. – 2004. – № 5. – с. 4-13
6. Гош О.П. Теоретичні засади економічної політики: навч. посіб. / О.П. Гош. – К.: Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова, 2006. – 332 с.
7. Заблоцький Б.Ф. Перехідна економіка: Посібник/ Б.Ф.Заблоцький. – К.: Академія, 2004. – 512 с.
8. Механізм економічної політики: Навчальний посібник / Ю.М.Уманців, О.І.Міняйло, В.І.Косик. - Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. - 436 с.
9. Национальная экономика: Учебник/ Под ред. П.В. Савченко. – М.: Экономист, 2005. – 813 с.
10. Трансформаційна економіка: Навч. посібник/ В.С.Савчук, Ю.К.Зайцев, І.Й.Малий та ін./ За ред. В.С.Савчука, Ю.К.Зайцева; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2 – ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 613 с.
11. Уманців Ю.М. Механізм економічної політики: навч. посіб. / Ю.М. Уманців, О.І. Міняйло. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2010. – 436 с.
12. Якубенко В.Д. Базисні інститути у трансформаційній економіці: Монографія/ В.Д.Якубенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 252 с.

Допоміжна

13. Амоша О.І. Структурні реформи економіки: світовий досвід, інститути, стратегії для України: [монографія] / О.І. Амоша. – Т.: Екон. думка, 2011. – 846 с.

14. Балтачєєва Н.А. Стратегія розвитку системи соціального захисту населення України. – Режим доступу: http://econindustry.org/arhiv/html/2012/st_57_36.pdf
15. Білецька Л.В. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка: підручник / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. – 2-ге вид. перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 688 с.
16. Богиня Д. Трансформаційні процеси в системі формування національного ринку праці: інституційний аспект / Богиня Д. // Україна: аспекти праці. – 2005. – №1. – С. 3-8.
17. Бондар Т.В. Сутність та основні структурні елементи економічної системи [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Economics/21480.doc.htm
18. Будкін В. Передумови і результати трансформації власності у пост-соціалістичних державах / Будкін В. // Економіка України. – 2002. – № 5. – С. 76-83
19. Бородіна О. Людський капітал як основне джерело економічного зростання / Бородіна О. // Економіка України. – 2003. – № 7. – С. 48-53.
20. Бутнік-Сіверський О.Б. Інтелектуальний капітал (теоретичний аспект) http://www.ipdo.kiev.ua/files/articles/butnik-siverskiy_intelektual_capital_theoretical_aspect.doc
21. Ганусик Ю.Б. Антиінфляційне регулювання у сучасних умовах / Ганусик Ю.Б. // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015. – Вип.11, Част.1. – С.133-139
22. Гомольська В.В. Актуальні питання формування інформаційної економіки / Гомольська В.В., Гнатюк Я.І. // Наукові записки. – 2015. - №1 (50). – С. 159-166
23. Гринів Л.С. Національна економіка: Навч. посібник/ Л.С.Гринів, М.В.Кічурчак. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 464 с.
24. Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії: Монографія / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, О.М.Комяков. – К.: КНЕУ, 2003
25. Державне регулювання економіки: Навч. посібник/ С.М.Чистов, А.Є.Никифоров, Т.Ф.Куценко та ін. – К.: КНЕУ, 2000. – 316 с.
26. Дмитро О. Оголь. Економічне зростання: сутність, якість і стійкість / Дмитро О. Оголь // Актуальні проблеми економіки. – №2(164). – 2015. – С.67-72
27. Добрынин А.И. Человеческий капитал в транзитивной экономике: формирование, оценка, эффективность использования / А.И.Добрынин, А.А.Дятлов, Е.Д.Циренова. – СПб.: Наука, 1999.
28. Економіка зарубіжних країн: Підруч. для студ. екон. спец. вищ. закл. освіти / А. С. Філіпенко, В. А. Вергун, І. В. Бураківський, В. Д. Сікора, О. І. Рогач, Р. Л. Балакін, М. А. Дудченко, О. К. Кузьмінська, О. І. Шнирков. - 2-ге вид. - К. : Либідь, 1998. - 416 с.
29. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв (кер. кол. Е 40 авт.), А.С.Бєбєло, М.І.Діба та ін. – К.: КНЕУ, 2004. – 287 с.
30. Єрохін С.А. Структурна трансформація національної економіки (теоретико-методологічний аспект): Наук. моногр. / Єрохін С.А. – К.: Світ Знань, 2002.
31. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С.Гальчинський, В.М.Геєць, А.К.Кінах. – К.: Знання України, 2002.
32. Зайцев Ю.К. Соціалізація економіки України та системна трансформація суспільства / Зайцев Ю.К. – К.: КНЕУ, 2002.
33. Зайцев Ю.К. Розвиток форм і відносин власності як наслідок усупільнення виробництва та чинник появи нових функцій держави / Зайцев Ю.К., Буряк О.В. // Вчені записки: Наук. зб. – Вип. 7 / Відп. ред. А. Ф. Павленко. – К.: КНЕУ, 2005. – с. 42-52.
34. Коротенко Н.П. Проблеми розвитку підприємництва в Україні / Коротенко Н.П. // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 4 (34). – С. 96-101.

35. Краснікова Є.В. Економіка перехідного періоду: Учеб. посібник для студентів, що навчаються за напрямом «Економіка» та ін екон. спеціальнос-тям, 2005
36. Краснов Ю. Стратегія ефективної зайнятості населення / Краснов Ю. // Україна: аспекти праці. – 2004. – № 4. – с. 3-8.
37. Кредисов В. Держава і ринок: необхідність взаємодії у перехідній економіці / Кредисов В. // Економіка України. – 2002. – № 2.
38. Кучуков Р. Экономическая политика: институциональный подход / Кучуков Р., Савка А. // Вопросы экономики. – 2004. – № 4. – с. 15-24.
39. Линвуд Т. Гайгер. Макроэкономическая теория и переходная экономика / Линвуд Т. Гайгер. – М.: ИНФРА-М, 1996.
40. Литвиненко А.В. Трансформаційна економіка та економічна політика держави: навч. посіб. / А.В. Литвиненко. – Х.: ХНЕУ, 2010. – 200 с.
41. Лісовська О.Л. Економічна політика і економічна безпека України: навч. посіб. / О.Л. Лісовська. – К.: Нац. акад. Служби безпеки України, 2003. – 182 с.
42. Лопатинський Ю.М. Трансформація інституту власності [Електронний ресурс] / Лопатинський Ю.М. – Режим доступу: http://zbirnuk.bukuniver.edu.ua/issue_articles/15_1.pdf
43. Набатова О.О. Інтелектуалізація власності як тенденція постіндустріального розвитку http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/6902/1/Nabatova_11_14.pdf
44. Національна економіка: навч. посіб. / В.Ф. Савченко. – К.: Знання, 2011. – 309 с.
45. Основи економічної теорії: політекономічний аспект: Підручник/ Г.Н.Климко, В.П.Нестеренко, Л.О.Каніщенко та ін.; За ред. Г.Н.Климка, В.П.Нестеренка. – 2-ге вид., перероб. і допов. – К.: Вища шк. – Знання, 1997. – 743 с.
46. Основи соціальної економіки: підручник / О.Г.Головнина. - 2-е вид., перероб. та доп. - К.: Центр учбової літератури, 2013. - 648 с.
47. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник./ С.Панчишин. – Вид. 2-ге, стереотипне. – К.: Либідь, 2002. – 616 с.
48. Петришина Н.В. Проблеми трансформації економіки України / Н. В. Петришина // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. - 2014. - Вип. 24. - С. 31-38.
49. Піхняк Т.А. Сутність та типи економічного зростання / Піхняк Т.А., Віндіктова І.С., Кабаці Б.І. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.10. – С.130-136
50. Політична економія: Навч. посібник/ К.Т.Кривенко, В.С.Савчук, О.О.Беляєв та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. К.Т. Кривенка. – К.: КНЕУ, 2001. – 508 с.
51. Попело О.В. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект і сучасні тенденції розвитку в Україні // Економіка і регіон. – 2015. – №2 (51). – С.66-78.
52. Сало І.В. Методологічні засади формування економічної політики України: [монографія] / І. В. Сало, М. А. Єпіфанова, К. О. Соколенко. – Суми: Унів. кн., 2013. – 224 с.
53. Скрипник А.В. Державне регулювання трансформаційної економіки (аспекти моделювання): Монографія/ А.В.Скрипник. – Ірпінь, Академія державної податкової служби України, 2002. – 312 с.
54. Стратегії розвитку України: теорія і практика [Електронний ресурс] / За ред. О.С.Власюка. – К.: НІСД, 2002. – 864 с. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/strateg2/Chast%204_cnv.htm
55. Ткач А.А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія. Навчальний посібник/ А.А.Ткач. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.
56. Третяк Г.С. Державне регулювання економіки та економічна політика [Текст]: навч.посіб. / Г. С. Третяк, К.М.Бліщук. – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 128 с.
57. Федоренко В.Г. Політична економія: підручник / В.Г.Федоренко, О.М.Діденко, М.М.Руженський, О.Ф.Іткін; за науковою ред. д.е.н. проф. В.Г. Федоренка. – К.: Алерта, 2008. – 487 с.

58. Філіпенко А.С. Теорія міжнародної економічної політики / А.С. Філіпенко. – К.: «Академвидав», 2013. – 216 с.
59. Формування галузевих ринків України: перехідний період/ За ред. д-ра екон. наук, проф. В.О. Точиліна. – К: Фенікс, 2004. – 332 с.
60. Чепінога В.Г. Економічна теорія: підручник / В.Г.Чепінога. – К.: Юрінком Інтер, 2011. – 656 с.
61. Швайка Л. А. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник / Швайка Л. А. – К.: Знання, 2006.- 435 с.
62. Шиян Н.І. Державне регулювання економіки/ Н.І.Шиян. – Х.: ТОВ «Вид-во «Формат Плюс»», 2008. – 384 с.
63. Юрчишин І.І. Соціальна політика та соціалізація економіки України. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vpu/Ekon/2008_6/32.pdf
64. Acocella N. Economic Policy in the Age of Globalisation. Cambridge University Press, 2005. – 509 p.
65. Coeuré V., Jacquet P. Economic Policy: Theory and Practice. – Oxford University Press, 2010. – 709 p.

11. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. www.ukrstat.gov.ua – Державна служба статистики України
2. <http://europa.eu/> – Європейський Союз
3. <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html> – Європейський центральний банк
4. <https://www.ifc.org> – Міжнародна фінансова корпорація
5. <http://www.worldbank.org/en/who-we-are/ibrd> – Міжнародний банк реконструкції та розвитку
6. <http://www.imf.org> – Міжнародний валютний фонд
7. <http://www.worldbank.org/> – Світовий банк
8. <http://ec.europa.eu/> – Статистика Євростату

Трансформаційна економіка та економічна політика держави: навч.-метод. комплекс з навч. дисципліни для студентів 2 курсу галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 6.075 «Маркетинг» освітнього рівня «бакалавр» / уклад. Курей О.А. – Ужгород: ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2019. – 40 с.
URL: <https://dSPACE.Uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/24404>

Сформовано на основі Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 07 – Управління та адміністрування, спеціальність 075 – Маркетинг, затвердженого наказом Міністерством освіти і науки України №1343 від 05.12.2018 р.,

а також використані матеріали таких ресурсів:

1. Климчук М.М. Навчальна програма дисципліни «Трансформаційна економіка та економічна політика держави» (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2015. – 20 с.
2. Методичні рекомендації до самостійного вивчення дисципліни «Ділова іноземна мова» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sites.znu.edu.ua/bank/public_files/2013/11/45/8659_1383993716_samost_jna_robota_doc.pdf
3. Трансформаційна економіка: навч. посібник / [В.С.Савчук, Ю.К.Зайцев, І.Й.Малий та ін.]; за ред. В.С.Савчука, Ю.К.Зайцева; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. заклад «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 613 с.